

XIII. ÉVFOLYAM 2. szám
2022. április

TÁRSADALMI ELLENŐRZŐ TÁJÉKOZTATÓ TÁRSULÁS

HÍRLAP

A TÁRSADALMI ELLENŐRZŐ TÁJÉKOZTATÓ TÁRSULÁS
INGYENES KIADVÁNYA. MEGJELNIK BÁTASZÉK, BÁTAAAPÁTI, CIKÓ,
FEKED, MÓRÁGY, MŐCSÉNY, ÓFALU, VÉMÉND TELEPÜLÉSEKEN

Most már nem hervadhatnak el a lányok

BÁTASZÉK Hagyomány, hogy húsvéthétfőn a Tájházban gyűlnek össze Bátaszéken a Felvidéki Néptánc Egyesület tagjai. Ám idén a hűvös időjárás miatt a művelődési házban tartották meg a rendezvényüket.

Délelőtt tíz óra környékén a kisebbek – óvodások, kisiskolások – tojás-kereséssel indították az ünnepséget. A felvidéki aprók, majd az utánpótlás és a felnőtt táncosok műsora következett. Úgynevezett legényváraó táncokat adtak elő.

A fiúk – több mint tízen – fél tizenkettőkor érkeztek meg vödörrel a kezükben, zenekari kísérettel, hogy meglocsolják a lányokat. Volt nagy sikítás, majd nevetés a hideg csapvíz miatt. Az átöltözött, megszáritkozott hölgyek süteményekkel kínálták meg a fiúkat, miközben a Bácska Banda húzta a talpalávalót. Kalmár Éva, az egyesület vezetője elmondta, hogy minden korcsoport részt vett az ünnepségen, képviselőbe öltözve. A cél az volt, hogy a hagyományokat megőrizzék, átadják a fiataloknak is. A kicsiknek volt játszóház, kézműves foglalkozás is, amit Szabóné Béda Anita tartott. Jó hangulatban zárult a nap.

Mauthner Ilona

Játszottak és táncoltak is a gyerekek, felnőttek Bátaszéken, legényváraó táncokat adtak elő / Fotó: Mártonfai Dénes

A Nyílt Napon a felszín alatti tároló is megnyílik

BÁTAAAPÁTI Nyílt Nap és Gyermeknap helyszíne lesz a Nemzeti Radioaktív Hulladék-tároló (NRHT). A díjmentes programokat kínáló rendezvény május 21-én, szombaton 9 órától 16 óráig tart Bátapáti községben, a Mórágysz-völgyben.

A gyermekprogramok 9 órától kezdődnek. Vitéz László bábjáték automata, gokart, légvár, trambulín, lufihajtogatás, arcfestés, fazekasműhely és természetesen az RHK Kft. sátra is várja a látogatókat. A Buborék Együttes 10:00 órától húzza a talpalávalót. Ezen kívül büfé, minifánk, vattacukor árus is gondoskodik a még jobb hangulatról.

A nyílt nap keretében megtekinthető a felszíni látogatóterem, ahol rövidfilm mutatja be a radioaktív hulladék-tároló működését, valamint az interaktív, érintőképernyős monitorokon rengeteg hasznos információ szerezhető a szállításról, a környezetről, a jogi háttérrel és az üzemeltetésről. Új ismereteit mindenki ellenőrizheti egy játékos kvíz segítségével. A látogatóterem korhatár nélkül megtekinthető. A program második felében megnyitja kapuit az érdeklődők számára a felszín alatti tároló, ahol lehetőség nyílik aláérezkedni a 340 millió éves gránitban, 250 méteres mélységben kialakított tárolókamrákba, amelyek a radioaktív hulladékokat fogadják. A felszín alatti látogatáson kizárólag 18 éven felüliek vehetnek részt.

A felszín alatti látogatás szigorú feltételekhez és előzetes bejelentkezéshez kötött. Így tehát a rendezők azt kérik, hogy a felszín alatti látogatást tervező vendégek a látogatás@rhk.hu e-mail címen jelentkezzenek be, avagy a

06-75/519-567-es telefonszámon érdeklődjenek a részletekről. A rendezvényt az RHK Kft. és Bátapáti község közösen valósítja meg, a szervezők minden érdeklődőt várnak a valóban különlegességeket kínáló nyílt napra.

Mindig nagy sikert arat a Nyílt Nap és Gyermeknap. A fotó összeállítás a 2019-es rendezvényen készült. Archiv fotók: Molnár Gyula

A TETT és a telephely is szerepelt a bátaszéki közmeghallgatáson

BÁTASZÉK-BÁTAAPÁTI A helybeli érdeklődőkön kívül három vendéget is köszöntött dr. Bozsolik Róbert polgármester az április 13-án a városházán megtartott közmeghallgatáson.

Eljött a rendezvényre Honti Gabriella, az Radioaktív Hulladékokat Kezelő (RHK) Kft. kommunikációs osztályvezetője, dr. Radó Krisztián, a Nemzeti Radioaktív Hulladék-tároló (NRHT) telephelyvezetője és Krachun Szilárd, Bábaapáti polgármestere, egyúttal a Társadalmi Ellenőrző Tájékoztató Társulás (TETT) elnöke.

Elsőként Krachun Szilárd adott tájékoztatót a társulás történetéről, létrejöttének körülményeiről. Mint egyebek mellett elmondta, a TETT 1997-ben azzal a céllal jött létre, hogy ellenőrizze Bábaapátiban azokat a kutatásokat, melyek a paksi kis és közepes aktivitású radioaktív hulladékok elhelyezése céljából zajlottak. Amikor a kutatások befejezésekor eldőlt, hogy Bábaapátiban fog megépülni a tároló, létrejött az a lakossági ellenőrző csoport, mely kellő felkészültség és műszerezettség birtokában képes a mérésekre, így az oda nem való anyagok kiszűrése is. Krachun Szilárd megjegyezte, hogy a TETT-nek nagyon jó partnere az RHK Kft. A két intézmény kölcsönösen segíti egymás munkáját. A társulásba felvételt nyertek a Bábaapáti szomszédságában található települések is, így került ebbe a közösségbe Bátaszék is.

– Azt gondolom, hogy jól döntöttünk annak idején, annak ellenére, hogy nagyon sokan támadták a tárolót, személyemet és Bábaapátit is ebben az ügyben – jegyezte meg Krachun Szilárd. – Én ma is azt mondom, hogy az ország egyik legnagyobb környezetvédelmi beruházása Bábaapátiban valósult meg. Hiszen ez a hulladék létezik és valahol el kell helyezni, biztonságosan. Eddig csak paksi hulladékok kerültek ide, ez évben, ha minden igaz, Püspökszilágyiból lesz átszállítás a bábaapáti tárolóba.

Dr. Bozsolik Róbert az elhangzottakat azzal egészítette ki, hogy az elmúlt időszakban – Krachun Szilárd TETT elnök kezdeményezésére – megalakult egy olyan szakértői munkacsoport, mely a társulás tevékenységét segíti. Ez a csoport olyan személyekből áll, akik a korábbi években már nagy szakmai tapasztalatra tettek szert. Így, általuk a TETT tagjai, azaz a települések polgármesterei köztösen megalapozott álláspontot tudnak képviselni például az RHK Kft. munkatársaival negyedévente zajló egyeztetéseken. – Hiszen számunkra is az a legfontosabb – húzta alá –, hogy a lehető legnagyobb biztonságban történjenek meg a kis és közepes aktivitású hulladékok elhelyezésével kapcsolatos munkafolyamatok.

Dr. Radó Krisztián bevezető gondolatait azzal kezdte, hogy bár a tavalyi esztendő a pandémia éve volt, a járvány a bábaapáti telephely biztonságos üzemeltetésében – az RHK Kft. előrelátó tevékenységének is köszönhetően – nem okozott gondot. A 2021-es esztendőben a tárolóba nem történt hulladékbeszállítás. Jelenleg, s ez a mennyiség már évek óta változatlan, 6534 darab hulladékos hordó van a telephelyen. A tárolása továbbra is minden biztonsági előírásnak megfelel, a tároló üzemelése folyamatosan biztosított. Előreláthatóan ennek az évnak a második felében érkezik az első radioaktív hulladék szállítmány Püspökszilágyiból. A befogadásra már megvannak az engedélyek, és kialakították az új technológiát is.

Krachun Szilárd, Honti Gabriella és dr. Radó Krisztián a közmeghallgatáson

Dr. Bozsolik Róbert a tavalyi munkáról és az ideai tervekről tájékoztat

A telephelyvezető szólt az egyik legfontosabb, lakosságot érintő kérdéssről, a radiológiai környezet ellenőrzésről.

– Hatóságilag megállapított menetrend szerint zajlik a környezet monitorozása radiológiai összetevők tekintetében – részletezte a tudnivalókat dr. Radó Krisztián. – Azokat a folyamatokat, eredményeket vizsgáljuk, melyek során a telephely környezetébe radioizotópok juthatnak ki. A tavalyi év során a vizsgálati program maradéktalanul teljesült és az eredmények alapján el lehet mondani, hogy a hulladékból származó radioizotóp a környezetbe nem jut ki. Az idei évet tekintve ugyanez mondható el a paksi atomerőműből származó, új típusú hulladékcsomagokról is. Az erőmű a hulladékcsomagok összeállítási technológiáján dolgozik és a jelenlegi tájékoztatás szerint ezek is 2022 második felében kerülhetnek a beszállítás megindításához szükséges fázisba. A bábaapáti telephelyet érintően az összes technológiai-technikai, személyi, személyes tudásban megmutatkozó feltétel rendelkezésre áll ahhoz, hogy a bármelyik forrásból származó kis és közepes aktivitású radioaktív hulladékok befogadjuk.

A lakosság tájékoztatása érdekében egyébként a bábaapáti NRHT május 21-én Nyílt Napot és Gyermekeket tart, a részletek az első oldalon olvashatóak.

Ezt követően Bátaszék polgármestere tartott beszámolót a 2021-es év önkormányzati munkájáról, majd tájékoztatást adott a 2022-es év elvégzendő feladatairól. A városvezetés igyekezett mind a szociális ellátásban, mind az intézmények fenntartásában, a közművelődés területén és a városüzemeltetési feladatok megvalósításában helyt állni. Ez az ideai esztendőben is az önkormányzat legfontosabb feladata. Ugyan az állami támogatások, valamint a város egyéb bevételi forrásai is szűkösek, de a folyamatos feladatellátás biztosított lesz. Bizakodva az év második felében érkező lehetséges plusz forrásokban, a 2022-es évet is pozitívan zárhatja Bátaszék. Dr. Bozsolik Róbert úgy összegezte mondandóját, hogy idén nem várható a beruházások terén nagy „durranás”, az esztendő csendesnek ígérkezik.

A megjelent helybeliek közül Müller József a tájház felújítására fordított pályázati forrás felhasználásáról, az uszoda gazdaságosabb működéséről és a COVID oltás hasznosságáról érdeklődött. A polgármester közölte, hogy az uszoda működtetése igen nagy anyagi teher a településnek, és már felvetődött annak lehetősége, hogy ezt a feladatot átadják az államnak. Erről azonban majd a későbbiekben a testület dönt. A tájház felújítása szakszerűen történt. Olyan műemlék jellegű, építészeti értéket képvisel, amelynek a renoválásához szakmai hozzáértésre volt szükség. A pályázati forrást az előírásoknak megfelelően használták fel. Az oltással kapcsolatban dr. Kostyálné dr. Kovács Klára háziorvos hangsúlyozta, hogy a mai tudás és a tapasztalatok alapján az oltás az egyetlen olyan lehetőség, ami a világjárványt vissza tudta szorítani és hatásosnak bizonyul a COVID-19 betegség megelőzésében vagy enyhébb lefolyásában.

Ócsai Krisztina

Egy magazin az újrahasznosítás jegyében

PAKS A Paksi Atomerőmű Alkotó Energia programja azzal a céllal született meg 2016-ban, hogy elősegítse és népszerűsítse a meglévő értékek megőrzését, ezzel pedig a környezettudatosságot és a potenciális hulladék mennyiségének csökkentését.

A kezdeményezés az elmúlt évek során milli-ókhöz vitte közelebb a Csináld magad! mozgalom eszméjét, öt év alatt több mint nyolcezer pályamunka érkezett pályázatainkra. A saját kezű alkotás mára sokunk életének természetes részévé vált mindennap megtapasztaljuk annak örömeit és előnyeit.

Az Alkotó Energia a közösségteremtésben és a tudás átadásában is fontos szerepet vállal. Jelen vagyunk a közösségi oldalakon, illetve az Alkotó Energia ÚJRA! magazin hasábjain is rendszeresen olyan témákkal foglalkozunk, mint az újrahasznosítás, a tudatos életmód és a fenntarthatóság.

Az évek során a pályázattal együtt fejlődött és átalakult a magazin is, melynek céljairól és megújulásáról Iványi Krisztina, az MVM Paksi Atomerőmű Zrt. főszakértője, az Alkotó Energia program és az ÚJRA! magazin megálmodója beszélt. – Az Alkotó Energia ÚJRA! magazin elődje lényegében egyidős magával az Alkotó Energia programmal: országos lapok ingyenes mellékleteként jelentettük meg azzal a céllal, hogy valódi sztorikon keresztül – az alkotók és műveik bemutatásával – hívjuk fel a figyelmet a bútorfestésben rejlő újrahasznosítási és értékmentési lehetőségekre. Amikor az országos pályázatot is „kitágítottuk”, és egyre nagyobb figyelmet szenteltünk az újrahasznosítás további lehetőségeinek, magától értetődő volt, hogy a magazint is ebben a szellemben kell átformálni, ezért is

illesztettük hozzá a nevéhez az ÚJRA! szócskát, jelezve ezzel a lap legfontosabb témáját, és az újság megújulásának tényét is – adott tájékoztatást Iványi Krisztina.

Az újságot azzal a céllal hívtuk életre, hogy szórakoztató formában, érthető módon, egy-egy témát körbejárva ismerkedhessenek meg az olvasók a környezettudatossággal és a DIY életfelfogással. A magazin mindenkire szól, azokhoz, akik még csak most találkoznak először a Csináld magad! mozgalommal, és azokhoz is, akik már jól ismerik. Fő üzenete talán az lehetne, hogy tudatossággal és valódi szándékkal jobbá tehetjük a környezetünket. Hogy ki, milyen formában veszi ki részét a társadalmunkat érintő környezeti terhelést csökkentő lépésekből, egyénileg eltérő. Az biztos, hogy otthon kell kezdeni.

Természetesen a DIY életérzés megtapasztalása és az ismeretek megszerzése és elsajátítása nem egyszerű feladat, sok kutakodásra és gyakorlásra van szükség. Ehhez is támaszt ad a magazin. A legutóbbi lapszámában többek között bepillantást nyerhetünk Rónaszéki Zoltán műhelyébe, ahol a leghasznavehetőbb tárgyak is műalkotássá szelődülnek. Olvashatunk az erdőkeretéről és a permakultúráról, környezetbarát egyszer használatos evőeszközökről, bútorfestésről vagy a jövő irodájáról is. Az áprilisi szám is napokon belül elérhető lesz a honlapon, melyben szó lesz a komposztálásról, 3D nyomtatott karórákról, és útmutatót kaphatunk arról is, hogyan hasznosítsuk újra konzervdobozainkat.

A környezettudatosság jegyében 2020 óta a magazin kizárólag online verzióban jelenik meg. A virtuális tér lehetőséget ad arra,

2020 óta a magazin kizárólag online verzióban jelenik meg

hogy az eddigieknél bővebb és színesebb tartalommal jelenjen meg az újság, amely így már nem csak képeket, de videókat és galériákat, illetve kattintható linkeket is tartalmaz. Az Alkotó Energia ÚJRA! magazin évente 4-5 alkalommal jelenik meg, de az összes eddigi lapszám bármikor megnézhető és elolvasható a www.alkotoenergia.hu oldalon. Jó lapozgatást kívánunk!

MVM Paksi Atomerőmű

Mórággyi kerámia a hónap múzeumi műtárgya

MÓRÁGY Díszítését tekintve földrézeken átívelő utat tett meg az a különleges kerámiatípus, melynek egyik alig ismert változata április hónap műtárgya a Wosinsky Mór Megyei Múzeumban.

Huszonhét évvel ezelőtt Machán István múzeumbárát mórággyi lakos és felesége, Katalin arról értesítette dr. Szabó Géza régészt, hogy

A két kerámia töredék pontosan illik egymáshoz
Fotó: Retkes Tamás

egy ház alapozási munkái közben fazekas-kemence és nagy mennyiségű edénytöredék került elő.

– A bölcskei néprajzi-honismereti tábor munkatársaival együtt zuhogó esőben vágunk bele a leletek késő éjszakába nyúló mentésébe – folytatta a történetet dr. Szabó Géza. – Machán István, valamint István és Ferenc nevű fia, vele együtt Hadnagy Márk, Varga Bálint és felesége, Gabi, továbbá Tarczal János, Bakó Jenő fotóriporter, s nem utolsósorban Nagy Janka Teodóra, a leletek mosását és válogatását végző bölcskei diákok és a szolnoki múzeumból segítő kollégák kitartásának köszönhetően sikerült a mórággyi néprajzi kerámiának addig alig ismert típusát hiteles körülmények között megfigyelni.

Szembetűnő volt, hogy a díszített töredékek többsége a mórággyi kerámiára általánosan jellemző díszítéstől eltérően úgynevezett sgraffito díszítésű volt, gót betűs feliratokkal.

Így az 1780 körüli párhuzamok és a történeti adatok alapján a kemence használata a 18. század végére, legfeljebb a 19. század legelejére tehető.

A megyei múzeum régész-főmuzeológusa hozzátette: a mórággyi kerámia stílusát tartják a magyar néprajzi kerámia egyik legjellegzetesebb, legszínesebb változatának. Többen kifejezetten a törökös motívumok továbbélését látták a virágos díszítésekben. A sgraffitós díszítést a Dél-Dunántúlon a mecseknádásd-óbányai fazekasság jellegzetességének tartották. Ezért is rendkívül fontos a most bemutatott két, összeillő töredék, melyben mint cseppben a tenger tükröződik egy folyamat és kacskaringós út. Az, melyet a mázas kerámia Kínából kiindulva Itálián át a délnémet területekig, s onnan a Sárköz peremén fekvő Mórággyig megtett, miközben bizánci, reneszánsz, késő reneszánsz és habán motívumokkal gazdagodott.

ARTEMIS, és ami mögötte van

BUDAPEST-PAKS-PÜSPÖKSZILÁGYI Idén március 21-én érkezett Magyarország-ra a Nemzetközi Atomenergia Ügynökség (NAÜ) ARTEMIS-missziója (Integrated Review Service for Radioactive Waste and Spent Fuel Management, Decommissioning and Remediation). A program során a NAÜ által felkért nemzetközi szakértők azt tanulmányozták, hogy hazánk mily' módon gondoskodik a radioaktív hulladékok és a kiegészítő fűtőelemek kezeléséről, eleget téve a szigorú nemzetközi követelményeknek.

A nukleáris alapú villamosenergia-termelés társadalmi megítélése szempontjából kulcsfontosságú kérdés, hogy megoldott-e az atomerőművekben keletkező radioaktív hulladék és kiegészítő üzemanyag hosszú távú biztonságos kezelése. Ez a szempont érhető tetten az Európai Bizottság közelmúltban elkészített rendeletében (Taxonómia rendelet), amelyben a nukleáris energetika fenntarthatósági kritériumai között szerepel, hogy megoldott-e a radioaktív hulladékok elhelyezésének kérdése. Emiatt is különös aktualitással bír a NAÜ márciusi ARTEMIS felülvizsgálata, amelynek fókuszában a radioaktív hulladékok és a kiegészítő fűtőelemek kezelése állt.

Az Európai Unió tagállamai számára kötelező érvényű Irányelv (2011/70/EURATOM) írja elő, hogy minden országnak nemzeti programot kell készítenie a radioaktív hulladékok és a kiegészítő üzemanyagok kezelésére, továbbá azt is, hogy a tagállamok rendszeresen végezzenek önellenőrzést – és kérjenek független nemzetközi felülvizsgálatot – a nemzeti programjuk és annak előrehaladása tár-

gyában. Magyarország ennek a nemzetközi elvárásnak megfelelően kérte meg az ARTEMIS felülvizsgálat lefolytatását.

A már említett nemzeti program előkészítése és végrehajtása a Radioaktív Hulladékokat Kezelő Kft. (RHK Kft.) feladata, így ez az állami szervezet meghatározó szerepet játszott az ARTEMIS programban. – Az elmúlt közel másfél év a felkészülés jegyében zajlott. Maga a felülvizsgálat csak a jéghegy csúcsa volt, rengeteg feladatot jelentett az önértékelés elvégzése, amelynek során a NAÜ ajánlásait, útmutatóit alapul véve minden tématerületre kiterjedően értékeltük a hazai gyakorlat megfelelőségét – emelte ki Nős Bálint stratégiai és műszaki igazgató, aki az RHK Kft. részéről koordinálta az ARTEMIS programmal kapcsolatos tevékenységeket.

Az alapos előkészítést követően a felülvizsgálatra 2022 márciusában került sor. A dán, finn, francia, svéd és litván szakértőkből álló felülvizsgáló csapat a NAÜ szakembereinek segítségével azt vizsgálta közel 10 napon át, hogy Magyarország kiegészítő fűtőelemek és radioaktív hulladékok kezelésére vonatkozó nemzeti programja, valamint annak előrehaladása, mennyire van összhangban a NAÜ vonatkozó előírásaival, röviden: a nemzeti rendszerünk megfelelően biztosítja-e ezen különleges anyagok biztonságos kezelését.

Az ARTEMIS szakértői csoport külön kiemelte, hogy Magyarország átfogó, kiterjedt és jól működő rendszert dolgozott ki és működtet a kiegészítő fűtőelemek és a radioaktív hulladékok biztonságos és hatékony kezelésének fenntartására és annak továbbfejlesztésére. – A magyar rendszer fejlett infrastruktúrát

Az ARTEMIS szakértői csoportot Kádár Andrea, az Országos Atomenergia Hivatal elnöke is köszöntötte

biztosít ahhoz, hogy a kiegészítő fűtőelemek és a radioaktív hulladékok kezelése jelenleg és a jövőben is biztonságos és hatékony legyen – mondta David Ulfbeck, az ARTEMIS szakértői csoport vezetője, a Dán Egészségügyi Hatóság vezető tanácsadója.

A szakértők a rendelkezésükre bocsátott jogszabályok, háttéranyagok és önértékelési dokumentáció alapján egy ajánlást és öt javaslatot fogalmaztak meg, amelyek a jövőben hozzájárulhatnak a nemzeti program hatékonyságának növeléséhez. A Püspökszilágyi Radioaktív Hulladék Feldolgozó és Tároló kapcsán a biztonságnövelő program megalapozását és tervezett szisztematikus megvalósítását jó gyakorlatként azonosították, amely példa lehet több más tagállam számára is, akiknek hasonló feladatot kell megoldaniuk.

A nukleáris iparban folyamatos a fejlődés, amelyhez a radioaktív hulladék és kiegészítő üzemanyag kezelése területén az ARTEMIS felülvizsgálat hatékonyan járult hozzá. Ezzel kapcsolatban Nős Bálint így összegezte gondolatait: – Rengeteget tanultunk belőle! Mind a felkészülés során, amikor a napi rutinból kiszakadva a nemzetközi elvárások tükrében vizsgáltuk a hazai megoldásokat; mind a felülvizsgálat során, amikor külső nézőpontból tekintettek rá a magyar nemzeti programra és fogalmaztak meg kérdéseket a nagy tapasztalattal rendelkező szakértők a saját országukban alkalmazott gyakorlat alapján. Hiszem, hogy a szakmai egyeztetések során megismert nézőpontok és a szakértők által megfogalmazott javaslatok előre viszik a hazai radioaktív hulladék-kezelést. A visszajelzések alapján nemcsak mi, hanem a résztvevő külső szakértők is sok tapasztalattal gazdagodtak a magyar program megismerése által, így a misszió elérte a célját.

A dán, finn, francia, svéd és litván szakemberekből álló csapat, a felvételen középen, a lépcsőn állva David Ulfbeck, jobb szélén Nős Bálint látható

Prometheus-díjat kapott az osztályvezető

Alföldy-Boruss Márk, az Innovációs és Technológiai Minisztérium helyettes államtitkára, mellette Molnár Péter, kezében a kitüntetéssel

PAKS Prof. Dr. Palkovics László innovációért és technológiáért felelős miniszter 2022. március 15-én, a nemzeti ünnep alkalmából Prometheus-díjat adományozott Molnár Péternek, a Radioaktív Hulladékokat Kezelő Kft. kutatási osztályvezetőjének, kimagasló színvonalú szakmai tevékenysége elismeréseként.

A Prometheus-díj a villamosenergia-, a gáz- és olajipar, a bányászat, az atomenergia, a hőszolgáltatás biztonsága, szabályozása, fejlesztése, valamint üzemeltetése érdekében végzett kimagasló tevékenység, továbbá életmű elismeréséért adományozható.

Molnár Péter résztvevője és alakítója volt a Paksi Atomerőmű kis és közepes aktivitású radioaktív hulladékait befogadó Nemzeti Radioaktív Hulladék-tároló több mint egy évtizedes telephely kiválasztási folyamatának, majd azt követően az elhelyezési koncepció folyamatos optimalizálásának. Integráló személyisége által meghatározó szerepet játszott a hazai radioaktív hulladék-tároló létesítmények környezeti állapotát vizsgáló monitoring rendszerek, valamint a hatósági előírások teljesítését igazoló biztonsági értékelések kialakításában, fejlesztésében. Aktív nemzetközi szerepvállalásán keresztül egyrészt igyekszik a radioaktív hulladék-kezelés hazai tevékenységeiről beszámolva Magyarország hírnevét öregbíteni, másrészt a nemzetközi jó gyakorlatok megismerése által azok hazai adaptációját megvalósítani. Több évtizedes szakmai tapasztalatával kutatási osztályvezetőként irányította a nagy aktivitású radioaktív hulladékok befogadására tervezett mélységi geológiai tároló telephely kutatási keretprogramjának kidolgozását, ami a következő tíz évre határozza meg a kutatás fő irányait.

Báli bevételből kirándulhatnak a kisdíákok

CIKÓ Ahogy mondani szokták, nagyüzem van a Cikói Perczel Mór Általános Iskolában. Az intézményben az elmúlt hetekben egymást követték a rendezvények és a sornak a közelgő évzáró ellenére még egyáltalán nincs vége.

A közeli Bonyhád Solymár Imre Városi Könyvtára április hónapban több olyan versenyt is meghirdetett, melyen a cikói iskola is letette névjegyét remekül szereplő tanulóival. A hónap elején a Nyelvész levelezőverseny döntőjében a 3. osztályos Szabó Zsófia szerezte meg az első helyezést. Zsófi sokoldalúságát mutatja, hogy nem sokkal később a Mesebeli hétpróba versenyen második lett. Ezután az Európai Unió levelezőverseny döntőjében taroltak a cikói kisdíákok. Az első három helyen a 8. osztályos Zsalakó Ramóna, valamint a 7. osztályos Szabó Ágnes és Szöllősi Dániel osztozott. A Föld napja alkalmából tartott, a Nemzeti Kulturális Alap által támogatott ismeretterjesztő vetélkedőn a Szabó Ágnes-Zsalakó Ramóna duó vitte el a pálmát, mögöttük a második helyen a Szabó Eszter-Szöllősi Dániel páros végzett.

A szülői munkaközösség segítő közreműködésével zajlott le az iskola támogató bálja, mely kedves és látványos mozzanattal, a 7. osztályos tanulók nyitó táncával kezdődött. Az elegáns, estélyi öltözetet viselő lányok-fiúk – Hernerné Szóts Hajnalka igazgató koreográfiáját hűen bemutatva – nagy tapsot kaptak a jelenlévő pedagógusoktól, szülőktől és hozzátartozóktól. A környékbeli vállalkozók felajánlásainak köszönhetően a tombola sorsolás nyertesei értékes ajándékokat vihettek haza. Az igazgató elmondta, hogy a támogató bál csaknem 500 ezer forinttal gyarapította az iskola kasszáját. A pénz, kiegészülve a farsangi bevétellel és az önkormányzati pályázatokon nyert összegekkel, osztálykirándulásokat tesz lehetővé, még az idei vakáció előtt.

– Terveink szerint a felső tagozatosok Budapest látnivalóival ismerkedhetnek meg, az alsósok pedig Tihanyba utazhatnak és hajókiránduláson fedezhetik fel a Balaton szépségeit – adott tájékoztatást Hernerné Szóts Hajnalka.

Célegyenesbe érkezett az a munka, melynek eredményeként az iskola fennállásának 150. évfordulója alkalmából jubileumi kötet jelenik meg. A kiadvány anyaga már a nyomdában van. Várhatóan június 3-án már minden érdeklődő beletekinthet, illetve beszerezheti az ekkor tartandó, nagyszabású, egész napos iskolai megemlékezésen. Érdemes lesz végigolvasni a könyvet, hiszen egy-egy visszatekintés erejéig megszólalnak benne volt igazgatók, pedagógus kollégák, egykori diákok, egykori és mai települési vezetők, valamint olyan, idősebb helyi lakosok, akik ugyancsak a feledés homályából mentenek meg ismeretanyagot, történeteket a cikói iskoláról.

A támogatói bál nyitó táncát a 7. osztályos tanulók mutatták be

Halad tovább a paksi beruházás megvalósítása

PAKS Az Oroszországot sújtó nemzetközi szankciók nem lehetnének el a két új paksi blokk építését, Magyarország pedig minden olyan kezdeményezést elutasít, ami kiterjesztené a korlátozásokat a nukleáris iparra – a paksi beruházás megvalósítása tehát halad tovább.

A Paks II. projekt nyugat-európai beszállítói nemrég egyértelműen nyilvánították, hogy folytatni kívánják az együttműködést. A két új nukleáris blokk megépítését szolgáló beruházás nemzetközi kooperációban valósul meg: az úgynevezett turbinaszigetet az amerikai-francia GE-Alstom, az irányítástechnikát pedig a francia-német Framatome-Siemens konzorcium szállítja. Ezek a cégek erősítették meg együttműködési szándékukat a közelmúltban, mondta el lapunknak Mittler István. A Paks II. Zrt. kommunikációs igazgatója kiemelte: az Oroszországot sújtó nemzetközi szankciók, bár okoznak nehézséget a munkaszervezés terén, nem lehetetlenítik el a projektet, a paksi beruházás megvalósítása továbbra is folyamatban van. A beruházás státuszáról elmondta, hogy a Paks II. Zrt. kérelme alapján az Országos Atomenergia Hivatal öt évvel meghosszabbította a telephelyengedély időbeli hatályát, a közeljövőben pedig újabb engedélyek kiadása várható, amelyek birtokában elkezdődhet a projekt második, létesítési fázisa.

– A kormány továbbra is elkötelezett a nukleáris kapacitás fenntartása mellett, munkatársaink pedig változatlan intenzitással dolgoznak, a feladatokat határidőre elvégzik – fogalmazott. Hozzátette: Az ország ellátásbiztonsága kulcskérdés, ennek jövőbeli garanciája pedig a két új paksi blokk megépítése. Az új egységek és a bővülő naperőmű-termelés révén a magyar villamosenergia-rendszer gázigénye 2030-ra jelentősen lecsökkenhet. Ekképp kevésbé leszünk kiszolgáltatva a világgpiaci változásoknak – hívta fel a figyelmet a szakember, kiemelve: – Az, hogy az atomenergiára szükség van, nyilvánvalóbb, mint valaha. – A kommunikáció szerepe is felértékelődött ennek kapcsán, társaságunk ezért számos csatornán keresztül ad hiteles, tényszerű tájékoztatást a térségben élőknek. A kommunikációs eszköztár nemrég egy VR-szemüveges alkalmazással bővült, amellyel a maga nemében egyedülálló módon bejárható az új paksi atomerőmű és az építésszerelési bázis – fogalmazott. A virtuális séta során magyar és angol nyelven hallhatók információk a bejárható nyolc állomásról, az új

blokkok mellett többek között az évi 300 ezer köbméter igényt kiszolgáló betonüzemről és a melegvíz-csatorna mellett sorakozó, a szigorú környezetvédelmi előírások betartását szavatoló hűtőcellákról. A virtuálisvalóság-alkalmazás segít érzékeltetni, milyen óriási léptékekről van szó a paksi beruházásban. A VR-szettet kipróbálókra mély benyomást tett az épülő mű komplexitása, kiváltképp a virtuális túra utolsó állomása, ahol madártávlatból tekinthetünk végig a területen.

Mittler István arról is beszélt, hogy a Paks II. Zrt. partnerségével szeptemberig tartó program indult a Paks FM rádióban. Ennek első elemeként a rádió morning show-ja öt környékbeli településről jelentkezett be, a vendégek között pedig rendre megjelentek a projekt vezetői is. Az együttműködés a #mipakskettesek című portréműsorral folytatódik, amely – az azonos című honlap-aloldalhoz hasonlóan – a társaság munkavállalóit mutatja be. Szintén a Paks FM stúdiója ad otthont a Szakértő a stúdióban című adásnak, amelyben a projekt aktualitásait és hátterét ismerhetik meg a hallgatók. Ennek kapcsán Mittler István kiemelte, hogy kezdetektől szoros a munkakapcsolat a helyi és regionális sajtóval, mert fontos, hogy a térségben élők között kapjanak tájékoztatást a projekttel kapcsolatos minden fontos momentumról.

Veretlenül van a csapat a tabella második helyén

MÓRÁGY Remek formában van a labdarúgó megyei II. osztály jelenlegi második helyezettje, a Mórággyi SE. Illés Béla vezetőedző legénysége két döntetlen mellett eddig öt győzelmet aratott.

– Kiforjra magát, ha nem is egy arany, de legalábbis egy ezüstcsapat? – kérdeztük Illés Bélát.

– A tavaly elkezdett építkezés valóban meghozta eredményét – válaszolt a vezetőedző. – A fiatalok és az idősebb játékosok jó ötvözetet alkotnak, sebességben, gyorsaságban is fejlődtek, számos variációt képesek alkalmazni a pályán és a hátország, az utánpótlás is megfelelő. Úgy gondolom, az elkövetkező mérkőzéseken nekünk áll a zászló, de aranyéremre ezzel együtt is csak matematikai esélyünk van. A rivális Tolna túl jó ahhoz, hogy hibázzon.

Glöckner Henrik, a község sportkedvelő polgármestere, egykor maga is igazolt labdarúgó örömmel nyugtázta, hogy a csapat, miképpen korábban, ismét éremesélyes.

– Korábban már négyszer voltunk ezüstérmesek – kezdte a település vezetője. – Ennek és a jelenlegi helyzetnek az ismeretében nem túlzás azt állítani, hogy a megyei II. osztály egyik meghatározó csapata a Mórággyi SE. Önkormányzatunk, mint legfőbb támogató, mindent megtesz azért, hogy kellő feltételeket biztosítsunk labdarúgóinknak. Sajnos, kevés a szponzor, egyetlen cég van, melyre számíthatunk. Bízom abban, hogy folytatódik a csapat sikeres

szereplése, és azt se feledjük el, hogy a foci rengeteg ember rendszeres szórakoztatásában is jelentős szerepet játszik. Meccseinken nemcsak mórággyiak, hanem a környező települések sportszerető lakói is megjelennek.

A mórággyi csapat a nagy rivális Tolna VFC-vel 2:2-es döntetlent játszott
Fotó: Makovics Kornél

„A nyelvet, mint valami egyedülálló dolgot, életben kell tartanunk”

ÓFALU Német nyelvű összeállítást készített nemrég a Tolnatáj Televízió Ófalu községről. Szabóné Kedves Ágnes szerkesztő-riporter fordításának, a feliratozásnak köszönhetően a magyar anyanyelvű nézők is betekintést nyerhettek ezen kicsiny Baranya megyei település életébe.

Bechli Erzsébet, Ófalu polgármestere német nyelven adott interjút

A forgatócsoport elsőként a Német Nemzeti Kétnyelvű Óvodába és Mini bölcsődébe látogatott, itt éppen húsvétra készültek a gyerekek. Német dalokat, mondókat gyakoroltak Bechli Erzsébet segítségével. Az intézmény vezetője egyúttal Ófalu polgármestere, ezen minőségében adott tájékoztatást a német nyelvű oktatásról, illetve a községről általában.

– Van egy saját módszerünk, azokkal a gyerekekkel, akik Ófaluról jönnek, és a nagyszülők vagy a szülők révén jobban ismerik a nyelvet – kezdte Bechli Erzsébet. – Velük dialektusban beszélünk, hiszen én ófalusi vagyok, tudok így beszélni. A többi gyerekekkel, akik más településekről jönnek, velük az irodalmi németet beszélem. A mecseknádasdi kétnyelvű

iskolában úgyis az irodalmi német nyelvet oktatják. Köztudott, hogy sok ház van itt, amelyeket német nyelvtérületről érkezettek vettek meg, ők csak időszakosan, főként nyáron vannak itt, de van öt-hat család, akik egész évben itt laknak, és ők Ófalut a nyelv miatt választották. Ezért gondolom úgy, hogy a nyelvet, mint valami egyedülálló dolgot, életben kell tartanunk.

Ezt követően a szerkesztő alámondása hallatszik, illetve jelenik meg magyar szövegben: „A település önkormányzata és a német nemzetiségi önkormányzat mindent megtesz azért, hogy itt tartsa vagy éppen visszacsalogassa a fiatalokat.”

– A fiatalokat is támogatjuk, hogy itt maradjanak – folytatta a polgármester. – Van egy támogatási kvótánk, amelyet az ófalusi önkormányzat biztosít, és ez jól működik. Egy ilyen kis faluban, ha évente egy-két ház épül, vagy ide települnek családok, az túlélési lehetőség, mert százalékosan azt jelenti, hogy most megint több gyerekünk van. Ezért is alapítottuk meg két évvel ezelőtt minibölcsődénket, hogy a szülők ugyanazt a kényelmet érezzék, mint egy nagyobb településen vagy városban, hogy tudjanak menni dolgozni. Tulajdonképpen nem tudom pontosan megmondani, hogy kit, mi vonz ide. Csodálkozom néha, hogy mi fontos az emberek számára. Ilyen például a biztonság, vagy éppen a jó levegő, a fekvés, a nyugalom, de az élő falu is. Ezért nagyon örülök annak, hogy bár tőlünk nagyon sok fiatal, de idősök is Ausztriában, Németországban, Svájcban, mindenfelé dolgoznak, de most két testvér hazajött, és az eredeti, hagyományos mun-

A nebulók éppen húsvétra készültek a stáb látogatásakor

kát, a faesztorgályos és a fabútorasztalos munkát folytatják.

Ismét alámondás hallatszik, illetve olvasható a magyar felirat: „Egy élő, jól működő közösség életében fontos szerepet játszanak a rendezvények is.”

– A kis rendezvények és a nagyok is sokáig elmaradtak nálunk, de az első, amit tervezzük, az június 13-án lesz, akkor van Szent Antal napja, ő templomunk védőszentje – közölte a település vezetője. – Ilyenkor mindig háromnapos rendezvényünk van. Ha már a sátrak és egyéb előkészületek költsége adott, akkor szeretnénk minden érdeklődőnek valamit nyújtani. Úgyhogy már néhány éve hagyomány, hogy pénteken rockest van, szombaton hagyományos délután zenével, táncsal, kórossal, és vasárnap délelőtt megsütjük a mi ófalusi kiflinket, mindazokkal együtt, akik segíteni akarnak ebben. A délutánt pedig fűvőszene mellett élvezzük. Ekkorra már a kiflik is az asztalra kerülnek.

Forrás: Tolnatáj TV

Szabóné Kedves Ágnes, szerkesztő-riporter

Klumpákat mutat be a tájházi kiállítás

FEKED Már a 2018-ban felavatott fekedei német nemzetiségi tanösvény egyik állomása is a klumpa, ezen jellegzetes, fából faragott lábbeli fontos szerepét tárja a látogatók elé.

Tillmann Péter és Ritter Imre a tájházi kiállításon
Fotó: Cseke Beatrix

Nem véletlen, hogy a 2007-ben alakult fekedei táncscsoport is a Klumpenjäger nevet vette fel, utalva a helyiek egyik régi ragadványnevére. Mindezek után az ország első állandó klumpakiállítása nem is nyilvánított meg másutt, mint a fekedei tájházban. Április 30-án, szombaton zajlott a jeles esemény, aminek fontosságát az is jelzi, hogy eleget

tett a meghívásnak Ritter Imre, az országgyűlés teljes jogú német nemzetiségi képviselője, valamint Jaszmann Gabriella, a Magyarországi Német Tájházak Információs Irodájának vezetője.

A helyi zenekar és a helyi vegyeskar műsora után – Peck Tibor alpolgármester felkérésére – Tillmann Péter polgármester és Ritter Imre honatya köszöntötte a közel száz főnyi érdeklődőt. Ezt követően dr. Vass Erika néprajzkutató, a szentendrei Szabadtéri Néprajzi Múzeum munkatársa nyitotta meg a tárlatot, mely Peck Tiborné, az önkormányzat kulturális szervezője szorgos, eredményes kutatását és keze munkáját dicséri.

A tájházi kiállítóteremben magyar és német nyelvű tablók adnak tájékoztatást a klumpáról, széles történelmi és helytörténeti merítéssel. A tizenkét pár fa lábbeli mellett megtalálhatóak azok az eszközök is, melyekkel a facipők készültek annak idején. A tárlaton megtekinthető – és akár fel is próbálható – klumpák viszont nem hazai, hanem németországi gyártmányok. Ennek is megvan a maga oka.

– Napjainkra Fekeden, hétköznapi viseletként, már nem használatos a klumpa – mondta el Tillmann Péter. – Ebből szempontból gyakorlatilag feledésbe merült, eltűnt, akárcsak a többi német gyökerekkel rendelkező településen. Ám számontartjuk mint őseink, felmenőink, nagyszüleink olyan különleges lábbelijét, mely egykoron a gyermekortól kezdve az időskorig szó szerint vigyázta lépteiket.

Véménd országos viszonylatban kedvező lehetőségeket kapott

VÉMÉND Tartott előadást vegyszerekről, gyógynövényekről, de az érdeklődők növényismereti túráján és metszőbemutatóján is okulhattak. Polyák Ágnes ezek után teljes joggal nevezhető a Véméndi Egészségprogram törzs-előadójának. A gyógynövény-botanikus immár negyedik alkalommal látogatott a településre, ekkor készült vele az alábbi interjú.

– *Ennyi tudományág ismeretében mit tartasz a mai ember számára a legfontosabb tudásnak?*

– Ezt nehéz megmondani, akinek füle van rá, hallja meg! – válaszolt Polyák Ágnes. – A mai kor embere vágyódik egy jobb világ felé, de valahogy hagyja magát az árral sodródni. Régen is nehéz volt egyedi, önálló véleményformáló embernek lenni. Most is az. A teremtett világ kézzelfogható. Megfigyelhető. Szemlélődjünk sokat! Akkor a gondolatok rendeződnek, és a Jóisten megadja a helyes irányt.

– *Könnyen elsajátítható a gyógynövények ismerete? Melyek azok a gyógynövények, amelyeket mindenkinek ajánlanál, hogy gyűjtse és szükség esetén fogyassza?*

– Egyedi a betegség, és egyedi a terápia. Azt azonban már megfigyeltem, hogy ha teszünk a betegségünkért, például magunk gyűjtjük be a gyógynövényeinket, azok sokkal hatásosabbak, mint ha készen vásárolnánk meg őket. A kert is tele van gyógynövényekkel, csalánnal, gyermekláncfűvel és lándzsás útifűvel, persze csak akkor, ha nem vegyszerezük agyon a területünket. Ezek a gyógynövények közvetlen közelből begyűjthetők.

– *A mai ökológiai problémák közepette véleményed szerint mit kellene tennie az egyéneknek és a közösségeknek?*

– Talán a legfontosabb: ne a mának éljünk, hanem gondoljunk gyerekeinkre, unokáinkra. Azt a sok természeti csodát nekik is joguk van megismerni. Műveljünk kertet! Ne a boltba menjünk mindenért. Aki nem tér vissza a földhöz, e szent humusz, az elvesz a mostani zűrzavaros világban. A természetben rend van, és nyugalom. Az feszültséget az emberek keltik a világban, akik nincsenek a helyükön. Csak azok az emberek maradnak életben, akik képesek lesznek az együttműködésre és a lemondásra. A közösség mindig

Polyák Ágnes Véménden a Szélig-portán mutatott be metszési technikákat

ad valami pluszt, tehát érdemes leadni az igényeinkből, mert lehet hogy ezek a szükségletek nem is valósak.

– *Milyennek látod kis falunkat, Véméndet? Véleményed szerint miként lehetne felvirágoztatni az ilyen kis falvakat?*

– Véménd országos viszonylatban kedvező lehetőségeket kapott. A településen megfelelő víz, termőföld és alap ellátás érhető el. Lehet erdő, gyümölcsös, szőlő vagy zöldséges is az agyagos, löszös talajban. Véleményem az, hogy a helyi lakosokat kell visszavezetni a gyökerekhez. Ahhoz, hogy régen hogyan gazdálkodtak. Hiszen akkor mindent helyben állítottak elő. Az állattenyésztés is helyben volt, és a feldolgozás is. Arra kell törekedni, hogy a falusiak az élethez szükséges minden terméket helyben meg tudják vásárolni a helyi emberektől, és ne a városba vagy a nagyvárosokba menjenek megvásárolni azokat. Ehhez azonban megfelelő közösség szükséges, hogy az emberek ismerjék egymást, és tegyenek is ezért. A nagy változások kis dolgokban dőlnek el. Elsősorban a szívben!

Vereczkei Réka

In memoriam Krachun Elemér 1949–2022

Krachun Elemér
Fotó: Makovics Kornél

MŐCSÉNY Krachun Elemér, Mőcsény polgármestere és díszpolgára életének 73. évében, hosszan tartó, súlyos, méltósággal viselt betegség után 2022. április 13-án, szerdán elhunyt.

A község polgármesteri tisztét 1998 óta látta el, közel negyedszázadon át vezette a munkálkodásának köszönhetően is gyarapodó falut. Példát adva arról, hogy miként kell széles együttműködés mellett határozott, önálló és helytálló döntéseket hozni.

Temetése április 25-én, hétfőn történt meg a községi temetőben. Az elhunytat családjának tagjai, hozzátartozói, közelebbi és távolabbi rokonai mellett barátai, ismerősei, munkatársai gyászolták. Kegyelettel fejet hajtott a ravatal előtt Potápi Árpád János államtitkár, országgyűlési képviselő,

Zsalakóné dr. Studer Krisztina járási hivatalt vezető és számos jelenlegi, illetve volt polgármester kolléga is. Miután Mőcsény a Társadalmi Ellenőrző Tájékoztató Társulás (TETT) tagja, kifejezte tiszteletét dr. Kereki Ferenc, a Radioaktív Hulladékokat Kezelő Közhasznú Nonprofit Kft. ügyvezető igazgatója is.

2019-ben a TETT Krachun Elemérnek ítélte a Gránit-díjat. A társulás ezzel az elismeréssel fejezi ki minden évben a köszönetét azoknak, akik kiemelkedő tevékenységükkel, szerepvállalásukkal hozzájárulnak a sikeres működéséhez. Míg Krachun Elemér Mőcsény élén az egyszemélyi vezetőtől elvárt tenni-valóknak tett maradéktalanul eleget, addig a TETT-ben kiegyensúlyozó szerepet látott el, tanúságot téve diplomáciai érzékéről.